

Lagrådsremiss

Utvidgat skydd mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 15 juni 2017

Alice Bah Kuhnke

Helena Swenzén
(Kulturdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås en ändring i diskrimineringslagen (2008:567) som avser bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Ändringen innebär att även företag som vid det senaste kalenderårsskiftet sysselsatte färre än tio arbetstagare ska omfattas av förbudet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet, om företaget i sin näringsverksamhet tillhandahåller varor och tjänster till allmänheten.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 maj 2018.

Innehållsförteckning

1	Beslut	3
2	Förslag till lag om ändring i diskrimineringslagen (2008:567).....	4
3	Ärendet och dess beredning	5
4	Ett utökat skydd mot diskriminering	5
4.1	Förbudet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet.....	5
4.2	Undantaget för små företag inom området varor och tjänster tas bort	7
5	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	12
6	Konsekvenser	12
6.1	Alternativa lösningar	13
6.2	Samhällsekonomiska konsekvenser	13
6.3	Konsekvenser för staten, kommuner och landsting	15
6.4	Konsekvenser för berörda företag	15
6.5	Övriga konsekvenser	18
7	Författningskommentar	20
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Utvidgat skydd mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet (Ds 2016:26).....	21
Bilaga 2	Lagförslaget i promemorian	22
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	23

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i diskrimineringslagen (2008:567).

2 Förslag till lag om ändring i diskrimineringslagen (2008:567)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 12 c § diskrimineringslagen (2008:567) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

12 c §¹

Förbudet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet i 12 § första stycket gäller inte

1. i fråga om bostäder,

2. för privatpersoner,

3. för företag som vid det senaste kalenderårsskiftet sysselsatte färre än tio arbetstagare, och

4. om det i fråga om tillhandahållande av varor och tjänster krävs åtgärder i fråga om fastigheter och byggnadsverk som går utöver de krav på tillgänglighet och användbarhet som har ställts i bygglov eller startbesked för den aktuella fastigheten eller byggnadsverket enligt plan- och bygglagen (2010:900) eller äldre motsvarande bestämmelser och enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa bestämmelser.

Förbudet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet i 12 § första stycket gäller inte

1. i fråga om bostäder,

2. för privatpersoner, och

3. om det i fråga om tillhandahållande av varor och tjänster krävs åtgärder i fråga om fastigheter och byggnadsverk som går utöver de krav på tillgänglighet och användbarhet som har ställts i bygglov eller startbesked för den aktuella fastigheten eller byggnadsverket enligt plan- och bygglagen (2010:900) eller äldre motsvarande bestämmelser och enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2018.

¹ Senaste lydelse 2014:958.

3 Ärendet och dess beredning

Den 1 januari 2015 infördes i diskrimineringslagen (2008:567) bristande tillgänglighet som en ny form av diskriminering (prop. 2013/14:198, bet. 2013/14:AU8, rskr. 2013/14:367). Inom Regeringskansliet utarbetades därefter departementspromemorian Utvidgat skydd mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet (Ds 2016:26). En sammanfattning av promemorians förslag finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Kulturdepartementet (dnr Ku2016/01778/Disk).

4 Ett utökat skydd mot diskriminering

4.1 Förbudet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet

Principen om icke-diskriminering är central i FN:s konventioner om mänskliga rättigheter likväl som i den nationella politiken. Regeringens funktionshinderspolitik är en del av arbetet med mänskliga rättigheter så som de uttrycks i bl.a. FN:s konventioner om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och om barnets rättigheter. Alla människor med funktionsnedsättning oavsett kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter ska ha möjlighet att verka i vardagen på lika villkor när det gäller delaktighet och tillgänglighet. Hinder för människors delaktighet i samhället ska rivas.

Målen för funktionshinderspolitiken är en samhällsgemenskap med mångfald som grund, att samhället utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet och jämlikhet i levnadsvillkor för flickor, pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning. Arbetet ska inriktas på att identifiera och undanröja hinder för full delaktighet i samhället för alla människor med funktionsnedsättning, förebygga och bekämpa diskriminering och att skapa förutsättningar för självständighet och självbestämmande (prop. 1999/2000:79).

För att öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning, som är en förutsättning för att uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället, infördes bristande tillgänglighet som en ny form av diskriminering i diskrimineringslagen (2008:567) den 1 januari 2015 (prop. 2013/14:198, bet. 2013/14:AU8, rskr. 2013/14:367). Förbudet gäller inom samhällsområdena arbetslivet, utbildning, arbetsmarknads-

politisk verksamhet och arbetsförmedling utan offentligt uppdrag, start eller bedrivande av näringsverksamhet, yrkesbehörighet, medlemskap i vissa organisationer, tillhandahållande av varor och tjänster förutom tillhandahållande av bostäder, allmän sammankomst, offentlig tillställning, hälso- och sjukvården, socialtjänsten, socialförsäkringen, arbetslöshetsförsäkringen, statligt studiestöd, värn- och civilplikt samt offentlig anställning.

De åtgärder för tillgänglighet som krävs är alltså de som är skäligen utifrån krav på tillgänglighet i lag och annan författning och med hänsyn till de ekonomiska och praktiska förutsättningarna, varaktigheten och omfattningen av förhållandet eller kontakten mellan verksamhetsutövaren och den enskilde samt andra omständigheter av betydelse.

Med åtgärder för tillgänglighet avses i huvudsak sådant som kan hänföras till stöd eller personlig service, information och kommunikation samt vissa åtgärder i fråga om den fysiska miljön. Exempel på sådana åtgärder redovisas i propositionen Bristande tillgänglighet som en form av diskriminering (prop. 2013/14:198 s. 127 f.).

Från förbudet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet finns vissa undantag, däribland för företag som vid det senaste kalenderårsskiftet sysselsatte färre än tio arbetstagare i fråga om tillhandahållande av varor och tjänster. Detta undantag infördes mot bakgrund av att riksdagen i juni 2012 antog ett tillkännagivande (bet. 2011/12:AU11) om att regeringen skyndsamt skulle återkomma med ett lagförslag om förbud mot diskriminering på grund av bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning och att det måste säkerställas att reformen tog förutsättningarna för näringslivets utveckling i beaktande. Till detta kom regeringens arbete med att förenkla för företag genom att minska deras administrativa bördor (prop. 2013/14:198 s. 95).

Diskrimineringsombudsmannen (DO) har i sin årsredovisning redogjort för lagstiftningens konsekvenser under första året efter ikraftträdandet. I början av december 2015 hade DO tagit emot totalt 2 200 anmälningar om diskriminering, varav 280 rörde bristande tillgänglighet. Enligt DO har lagändringen om bristande tillgänglighet redan haft effekt, främst genom att aktörer som har berörts av DO:s utredningar själva har valt att se över sina rutiner och genomföra åtgärder för att förbättra tillgängligheten. Det gäller exempelvis en domstol som har vidtagit flera åtgärder för att handlingar ska kunna skickas i andra format än i brev per post, sedan en person som hade begärt att få handlingar per e-post eller i punktskrift för att kunna ta del av dem. DO anser även att diskrimineringsförbudet har ökat intresset för hur tillgängligheten kan förbättras inom olika områden, även när det inte har förekommit en anmälan. Det betyder enligt DO att förbudet i sig och tillsynen över lagen har bidragit till bättre tillgänglighet och att en förändring kan uppnås på fler sätt än genom att driva ärenden vidare i domstol.

Konsumentverket har genomfört en undersökning om butikschefers syn på tillgänglighet 2015 (rapport 2016:1) I undersökningen har intervjuer gjorts med butikschefer, varav ca 90 procent av de tillfrågade har färre än tio anställda. Konsumentverket redovisar att drygt sju av tio

butikschefer svarar att tillgänglighetsfrågor är ett område som har hög prioritet och fler än sex av tio uppger att de arbetar aktivt för att öka tillgängligheten. Resultaten visar också att fler än hälften av butikerna har genomfört tillgänglighetsförbättringar under de två senaste åren. Undersökningen visar också att de faktiska åtgärderna för att förbättra tillgängligheten inte svarar upp mot den positiva inställningen.

Myndigheten för delaktighet (MFD) har fått i uppdrag (S2015/2415/FST) att i samarbete med DO till berörda myndigheter och privata aktörer aktivt sprida kunskaper och öka medvetenheten om ändringen i diskrimineringslagen gällande bristande tillgänglighet som en form av diskriminering.

4.2 Undantaget för små företag inom området varor och tjänster tas bort

Regeringens förslag: Undantaget från förbud mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet inom området varor och tjänster för företag som vid det senaste kalenderårsskiftet sysselsatte färre än tio arbetstagare ska tas bort.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inte några synpunkter på det. *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor* och *Myndigheten för tillgängliga medier* är positiva till förslaget men framhåller vikten av kunskapsspridning och anser att Myndigheten för delaktighet i samarbete med DO bör ha ett fortsatt uppdrag att sprida kunskap om diskriminering i form av bristande tillgänglighet. *Unga reumatiker* och *Synskadades riksförbund* m.fl. funktionshindersorganisationer anser att förslaget är ett steg i rätt riktning men motsätter sig att ett företags ekonomiska förutsättningar ska ingå i skälighetsbedömningen.

Myndigheten för delaktighet, *Synskadades riksförbund*, *Unga synskadade* och *Riksorganisationen Sveriges Antidiskrimineringsbyråer* påtalar att varaktighetsrekvisitet saknar relevans vid skälighetsbedömningen i fråga om bristande tillgänglighet vid tillhandhållande av varor och tjänster. Bland annat *Riksorganisationen Sveriges Antidiskrimineringsbyråer* anser att kravet i dag tolkas så att det krävs en varaktig relation mellan den enskilde och verksamhetsutövaren, vilket leder till att många inte ser någon mening med att anmäla diskriminering.

Flera remissinstanser anser att förslaget är otillräckligt och att skyddet mot diskriminering behöver stärkas i flera andra avseenden. Bland annat *Handikappförbunden* anför att Sverige inte lever upp till de krav som ställs i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och att förbudet mot diskriminering därför bör omfatta hela samhället. *Stiftarna av Independent Living i Sverige (STIL)* och *Riksorganisationen Sveriges Antidiskrimineringsbyråer* m.fl. remissinstanser förordar inrättande av en pilotfallsfond i syfte att åstadkomma en snabbare utveckling av praxis.

Svenskt Näringsliv, Visita, Svensk Handel, Företagarna, Näringslivets regelrådet och Småföretagarnas riksförbund avstyrker förslaget. Flera av dessa remissinstanser lyfter fram att bestämmelsen om bristande tillgänglighet är otydlig och svårtolkad, att det är svårt för företagen att på förhand avgöra vilka tillgänglighetsåtgärder som behöver vidtas och att detta för små företag skulle innebära en ökad ekonomisk risk och administrativ börda.

Sveriges Advokatsamfund ser positivt på att förslaget innebär att skyddet mot diskriminering förstärks men anser att det kan bli svårt för den enskilda näringsidkaren att veta vad som krävs för att leva upp till lagens krav. Sveriges Advokatsamfund påpekar även att de kostnader som kan uppkomma för att anpassa sig till förslaget är mer betungande för mindre företag än för större och att antalet anmälningar till DO med efterföljande tvister vid domstol troligen kommer att öka till följd av förslaget vilket riskerar ge enskilda näringsidkare höga rättegångskostnader.

Skälen för regeringens förslag

Ett utökat skydd mot diskriminering

Åtgärder som syftar till att förebygga och motverka diskriminering är grundläggande för att människors lika värde ska respekteras. Det finns behov av att fortsätta att stärka lagstiftningen som rör diskriminering så att denna blir så effektiv och heltäckande som möjligt. I 2016 års budgetproposition (prop. 2015/16:01 utg. omr. 13) aviserades också regeringens avsikt att se över hur diskrimineringslagens skydd mot bristande tillgänglighet kan stärkas ytterligare.

Utifrån denna ambition bör diskrimineringslagen innehålla få och väl motiverade undantag. Skyddet mot diskriminering bör vara starkt, heltäckande och i princip lika oavsett diskrimineringsgrund, dock med beaktande av de speciella förutsättningar som gäller för olika samhällsområden.

Förbudet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet på området tillhandahållande av varor och tjänster gäller endast för företag som har tio anställda eller fler. Eftersom de företag som omfattas av undantaget för små företag ofta är sådana som många människor möter i sin vardag, t.ex. för att handla, besöka frisören eller gå på restaurang, innebär det att personer med funktionsnedsättning ofta riskerar att utestängas från att kunna ta del av varor och tjänster. Regeringen anser därför att det är angeläget att små företag också omfattas av förbudet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet.

Som *Riksorganisationen Sveriges Antidiskrimineringsbyråer* har påpekat faller i dag en stor del av de verksamheter som tillhandahåller varor och tjänster utanför regleringen. Det har inte framkommit att förbudet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet sedan det infördes har medfört några betungande konsekvenser för de företag som i dag omfattas av förbudet. Genom skälighetsbedömningen (se närmare nedan) beaktas företagets individuella förutsättningar. Det är därför enligt regeringen, till skillnad från vad *Företagarna* har anfört, möjligt att dra slutsatsen att de åtgärder som kommer att krävas enligt förslaget

inte heller kan förväntas medföra några betungande konsekvenser för de företag som omfattas av det. De åtgärder som kan krävas av ett mindre företag ska stå i rimlig proportion till dess förmåga att vidta dem. Åtgärderna kommer dessutom till stor del att vara sådana som många företag, så som *Näringslivets regelnämnd* och *Visita* har påpekat, redan i dag vidtar av anledningen att de vill ge så många som möjligt tillgång till sina verksamheter. Även med beaktande av detta utgör det en brist i skyddet mot diskriminering att en reglering i detta avseende saknas. Det finns i dag, som *Myndigheten för delaktighet* har framhållit, inga skyldigheter för de företag som omfattas av undantaget att vidta ens mycket enkla åtgärder för en persons möjlighet att ta del av en vara eller en tjänst, så som att förklara eller hjälpa till att flytta på något.

Genom att även låta små företag som tillhandahåller varor eller tjänster omfattas av förbudet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet kan en ökad tillgänglighet i samhället uppnås eftersom förbudet i sig har inneburit ett ökat intresse bland företagen för att förbättra tillgängligheten. Förslaget innebär också att personer med funktionsnedsättning får ett ökat skydd mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet i det enskilda fallet, med ökad tillgång till rättsmedel och därmed ökade möjligheter till upprättelse.

Det är mot denna bakgrund inte motiverat med ett fortsatt undantag från diskrimineringsförbudet i form av bristande tillgänglighet inom området varor och tjänster för företag som vid det senaste kalenderårsskiftet sysselsatte färre än tio arbetstagare. Undantaget bör därför tas bort.

En bedömning av förslagets förväntade konsekvenser för företag, bl.a. i fråga om ökade rättegångskostnader, görs i avsnitt 6.

Kraven på missgynnande, underlåtenhet och jämförbar situation

Förslaget innebär att även små företag som tillhandahåller varor eller tjänster kommer att omfattas av förbudet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet. För att detta förbud ska vara tillämpligt krävs enligt 1 kap. 4 § 3 diskrimineringslagen att vissa förutsättningar är uppfyllda. En första förutsättning är att någon enskild person med en funktionsnedsättning missgynnas. En ytterligare förutsättning är att verksamhetsutövaren inte har vidtagit tillgänglighetsskapande åtgärder. Vidare krävs att kriteriet jämförbar situation är uppfyllt. Det innebär att en jämförelse ska göras mellan situationen för en person med en funktionsnedsättning och situationen för andra som saknar den aktuella funktionsnedsättningen. För att en rättvisande jämförelse ska kunna göras måste de personer som jämförs befinna sig i en jämförbar situation. Om det i det enskilda fallet kan anses rimligt och naturligt att olika individer behandlas lika befinner sig dessa i en jämförbar situation. Innebörden av dessa förutsättningar för diskrimineringsförbudets tillämplighet utvecklas närmare i propositionen *Bristande tillgänglighet* som en form av diskriminering (prop. 2013/14:198 s. 125 f.).

Krav på skäliga tillgänglighetsåtgärder

Om förutsättningarna missgynnande, underlåtenhet och jämförbar situation är uppfyllda innebär förslaget att det inom området varor och

tjänster även för företag som vid det senaste kalenderårsskiftet sysselsatte färre än tio arbetstagare kommer att finnas krav på att genomföra skäliga tillgänglighetsåtgärder. De åtgärder för tillgänglighet som krävs är alltså de som är skäliga utifrån krav på tillgänglighet i lag och annan författning och med hänsyn till de ekonomiska och praktiska förutsättningarna, varaktigheten och omfattningen av förhållandet eller kontakten mellan verksamhetsutövaren och den enskilde samt andra omständigheter av betydelse. Regeringen har i propositionen Bristande tillgänglighet som en form av diskriminering utvecklat innebörden av skälighetsbedömningen (prop. 2013/14:198 s. 127 f.). Dessa förarbetsuttalanden kommer att gälla även för de mindre företag som tillhandahåller varor och tjänster och som enligt förslaget ska omfattas av bestämmelsen. Vilka åtgärder som är skäliga får avgöras genom en helhetsbedömning i varje enskilt fall.

Svenskt Näringsliv m.fl. har påtalat att bestämmelsen om bristande tillgänglighet är otydlig och svårtolkad och att det särskilt för små företag skulle innebära en ökad ekonomisk risk och administrativ börda att på förhand försöka avgöra vilka tillgänglighetsåtgärder som behöver vidtas. Regeringen tog i nämnda lagstiftningsärende ställning till frågan om bestämmelsen om bristande tillgänglighet i stället skulle utformas så att samtliga kriterier som skulle beaktas vid skälighetsbedömningen skulle anges i lagtexten. Det konstaterades då att en dylik uppräkningsriskerade att uppfattas som uttömmande och att en sådan bestämmelse, mot bakgrund av att diskrimineringsförbudet är avsett att tillämpas i många olika situationer, inte är ändamålsenlig (prop. 2013/14:198 s. 61). För att regleringen ändå skulle bli så tydlig som möjligt utformades bestämmelsen så att den skulle ge vägledning i fråga om vad som ska beaktas vid skälighetsbedömningen.

Enligt regeringen är det även för små företag mest ändamålsenligt med en helhetsbedömning i varje enskilt fall av vilka åtgärder som är skäliga att vidta. Eftersom diskrimineringsförbudet är avsett att tillämpas i många olika situationer måste bedömningen av vilka åtgärder som kan krävas i en viss situation nödvändigtvis utgå från vad som kan anses skäligt i ett visst fall. Det innebär att kraven på tillgänglighetsåtgärder anpassas efter den förmåga som ett visst företag kan anses ha att vidta dem.

Flera remissinstanser, bl.a. *Unga reumatiker*, har framfört att ett företags ekonomiska förutsättningar inte borde ingå i skälighetsbedömningen, och att det kommer att vara för enkelt för näringsidkare att hävda att de ekonomiska förutsättningarna att vidta åtgärder saknas.

Att beakta verksamhetsutövarens ekonomiska förutsättningar att vidta en åtgärd ger uttryck för att en rimlig balans ska åstadkommas mellan å ena sidan intresset av delaktighet för en person med en funktionsnedsättning och å andra sidan intresset av en näringsidkares rätt att driva sin verksamhet. En åtgärd kan anses skälig endast om verksamhetsutövaren har förmåga att bära kostnaden för den. Det innebär att kostnaderna bör vara rimliga och kunna finansieras inom ramen för ordinarie verksamhet. Om en åtgärd skulle få stora konsekvenser för en verksamhet i övrigt kan den inte anses skälig. Verksamhetens storlek påverkar generellt möjligheterna att bära en viss kostnad för en åtgärd

inom ramen för ordinarie verksamhet, och mindre verksamheter har därför generellt sett mindre möjligheter till detta. Likaså leder en viss åtgärd generellt till större konsekvenser för en mindre verksamhet än för en större. Detta betyder att en åtgärd som kan anses skälig för en större verksamhet inte alltid kan anses skälig för en mindre verksamhet. De ekonomiska förutsättningarna hos verksamhetsutövaren måste enligt regeringen med nödvändighet utgöra en särskilt viktig del av skälighetsbedömningen även vad gäller de mindre företag som med förslaget kommer att omfattas av bestämmelsen.

En del remissinstanser, t.ex. *Myndigheten för delaktighet* och *Synskadades Riksförbund*, har anfört att varaktighetsrekvisitet i fråga om bristande tillgänglighet vid tillhandhållande av varor och tjänster inte ska ingå i skälighetsbedömningen, eftersom en person inte kan ha en relation till en verksamhetsutövare vars utbud inte är tillgängligt för denne och en person kan undvika kontakt med verksamheter där man upplever sig diskriminerad. Flera remissinstanser, däribland *Riksorganisationen Sveriges Antidiskrimineringsbyråer*, har också påtalat att varaktighetsrekvisitet i förhållande till verksamheter som tillhandahåller varor eller tjänster i dag tolkas så att det krävs en varaktig relation mellan den enskilde och verksamhetsutövaren, vilket enligt Riksorganisationen Sveriges Antidiskrimineringsbyråer innebär att många enskilda inte ser någon mening med att anmäla diskriminering.

Regeringen ser inte anledning att i detta sammanhang se över frågan om vilka omständigheter som ska ingå i skälighetsbedömningen. Regeringen vill trots det framhålla att varaktighetsrekvisitet innebär att det i relationer av mer långvarig och personlig karaktär, t.ex. i ett anställningsförhållande, kan finnas anledning att kräva mer i fråga om åtgärder än vad som kan krävas vid en kortvarig och begränsad kontakt mellan en enskild och en verksamhetsutövare. Varaktighetsrekvisitet bör alltså inte förstås så att det vid låg varaktighet inte ska krävas några åtgärder, utan att det i stället kan krävas mer åtgärder i de fall då det finns en mer varaktig relation.

Några remissinstanser, däribland *Visita*, anser att utvecklingen av praxis på området bör avvaktas innan bestämmelsens tillämpningsområde utvidgas. Regeringen anser dock att fördelarna med att så snart som möjligt få till stånd en starkare och mer heltäckande lagstiftning på diskrimineringsområdet väger tyngre än fördelarna med att avvakta en utveckling av praxis på området.

Frågan om behovet av ytterligare åtgärder på diskrimineringsområdet

Flera remissinstanser som tillstyrker förslaget, däribland *Handikappförbunden*, anser att förslaget är otillräckligt för att leva upp till Sveriges åtaganden enligt FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Dessa remissinstanser förordar att diskrimineringslagstiftningen bör stärkas även på andra sätt. Förslaget att utvidga förbudet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet till att även omfatta företag som vid det senaste kalenderårsskiftet sysselsatte färre än tio arbetstagare innebär enligt regeringen att skyddet mot diskriminering stärks. Enligt regeringen bör resultatet av befintlig lagstiftning, med nu föreslagen ändring, och utvecklingen på

diskrimineringsområdet avvaktas innan ställning kan tas till behovet av ytterligare åtgärder.

5 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Ändringen i diskrimineringslagen ska träda i kraft den 1 maj 2018.

Regeringens bedömning: Inga övergångsbestämmelser krävs.

Promemorians förslag och bedömning: I promemorian föreslås att ändringen ska träda i kraft den 1 juli 2017. Promemorians bedömning i fråga om övergångsbestämmelser överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Tillväxtverket* anför att ikraftträdandet bör senareläggas så att de berörda företagen ges tillräcklig tid att förbereda sig inför lagändringen.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: I enlighet med vad *Tillväxtverket* påtalat anser regeringen att de berörda företagen kan behöva viss tid för att sätta sig in i och förbereda sig inför lagändringen. Den föreslagna ändringen bör därför träda i kraft den 1 maj 2018.

6 Konsekvenser

Regeringen föreslår att undantaget från förbudet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet som i dag gäller för företag inom området varor och tjänster som vid senaste kalenderårsskiftet sysselsatte färre än tio arbetstagare tas bort. Enligt statistik från 2013 (prop. 2013/14:198) utgör det över 90 procent av företagen inom området varor och tjänster.

Utgångspunkten för finansieringen av en åtgärd för tillgänglighet bör vara att kostnader ska täckas inom ramen för den ordinarie verksamheten. Detta ligger i linje med ansvars- och finansieringsprincipen som är fastslagen av riksdagen. Principen innebär att miljöer och verksamheter ska utformas och bedrivas så att de blir tillgängliga för alla människor, samtidigt som kostnaderna för anpassningsåtgärderna ses som en självklar del av de totala kostnaderna för verksamheten. Undantag från principen kan ske när andra lösningar anses vara effektivare. Det gäller t.ex. när kostnaderna anses vara stora i förhållande till huvudmannens ekonomiska möjligheter. Regeringen bedömer sammanfattningsvis att de kostnader som kan uppstå till följd av förslaget om att undantaget ska tas bort är starkt begränsade och kan tas om hand inom ordinarie verksamhet.

6.1 Alternativa lösningar

Syftet med regeringens förslag är att skapa ett mer heltäckande skydd mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet. Några remissinstanser, bl.a. *Tillväxtverket* och *Regelrådet*, har framfört att det saknas en beskrivning av alternativ till förslaget. Det finns dock inga alternativa lösningar för att uppnå syftet att stärka skyddet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet inom området varor och tjänster. Principen om ickediskriminering är central i bl.a. Förenta nationernas konventioner om mänskliga rättigheter och utgör en grundläggande byggsten för Europeiska unionen. Åtgärder som syftar till att förebygga och motverka diskriminering är grundläggande i en demokrati. För att uppnå det måste samhället bygga på en gemensam förståelse och respekt för de mänskliga rättigheterna. I detta sammanhang har diskrimineringslagen (2008:567) stor betydelse. Diskrimineringslagen syftar till att värna principen om alla människor lika värde och allas rätt att bli behandlade som individer på lika villkor. Ytterst är lagstiftningen ett uttryck för det fria demokratiska samhället och de värderingar som ligger till grund för samhällsordningen. Ett samhälle som slår vakt om alla människors lika värde är ett samhälle som ger alla möjligheter att utvecklas utifrån sina individuella egenskaper och förutsättningar och efter sin egen förmåga och sina egna val. Att ta bort undantaget för små företag bidrar till ett mer heltäckande skydd mot diskriminering än vad som är fallet om undantaget består. Det arbete som sker för att förbättra tillgänglighet på frivillig väg är ett komplement till diskrimineringsformen men inte ett alternativ eftersom den enskilde genom diskrimineringslagstiftningen får en möjlighet till upprättelse vid ett missgynnande.

6.2 Samhällsekonomiska konsekvenser

Att vidta åtgärder för tillgänglighet medför samhällsekonomiska nyttor och kostnader. Genom förslaget får personer med funktionsnedsättning ett ökat skydd mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet. Det innebär att personer med funktionsnedsättning får ökad tillgång till rättsmedel och därmed ökade möjligheter till upprättelse. Förslaget förväntas även innebära direkta effekter på tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning genom att rätten till stöd och service av enklare beskaffenhet tydliggörs inom området varor och tjänster. Sådana åtgärder för tillgänglighet kan medföra ökade förutsättningar för en person med en funktionsnedsättning att delta på jämlika villkor i samhället.

Vidare kan en åtgärd för tillgänglighet i det enskilda fallet medföra generella positiva effekter. God framkomlighet, tillgänglig information och markerade kontraster ger bättre användbarhet och tillgänglighet för alla. Den demografiska utvecklingen medför att antalet äldre personer som kan ha större behov av användbarhet och tillgänglighet kommer att öka kraftigt. Med ökad självständighet och deltagande i samhällslivet för

personer med funktionsnedsättning minskar även behovet av stöd från exempelvis anhöriga.

De samhällsekonomiska kostnaderna består bl.a. i att de aktörer som träffas av förslaget behöver se till att verksamheten uppfyller lagens krav. Det innebär framför allt kostnader för att inhämta information om förbudets innebörd och att se över invanda vanor och handlingsätt. Verksamhetsansvariga kan dock förväntas ha generell förkunskap om förbudet mot diskriminering avseende bristande tillgänglighet då de som arbetsgivare redan i dag berörs av diskrimineringsförbuden som rör arbetslivet. Kostnader kan även uppstå i form av osäkerhet för den enskilde verksamhetsansvarige om omfattningen av de åtgärder för tillgänglighet som kan krävas och åtgången av tid och resurser för dessa. Att åtgärderna ska vara av enkel beskaffenhet, skälighetsbedömningens utformning samt de exempel på åtgärder som redovisas nedan kan ge en vägledning och minimera sådana kostnader.

Vidare kan en åtgärd för tillgänglighet i det enskilda fallet också leda till konsekvenser för dem som inte är i behov av åtgärden. En åtgärd för tillgänglighet som tar personalens tid i anspråk i en butik eller restaurang kan exempelvis ge konsekvensen att andra personer får en längre väntetid för betjäning än om åtgärden inte vidtagits.

Andra kostnader består av de faktiska kostnaderna för den verksamhetsansvarige att genom enklare åtgärder tillgängliggöra sin verksamhet i det enskilda fallet. Det kan handla om kostnader för personligt stöd och service i form av att personalresurser tas i anspråk. Vidare kan kostnaderna avse åtgärder för att tillgängliggöra information eller anpassad kommunikation samt vissa åtaganden i fråga om den fysiska miljön som kan bedömas vara skäliga. För vissa verksamhetsansvariga innebär det att kunna ge stöd i de fall en person med funktionsnedsättning vill få tillgång till verksamheten och i andra fall kan den verksamhetsansvarige aktivt vidta åtgärder för tillgänglighet genom att exempelvis utjämna en mindre nivåskillnad. Kostnaderna för sådana åtgärder, i arbetstid eller för olika typer av anpassningar, utgör en samhällsekonomisk kostnad om resurserna hade kunnat användas till något annat om inte krav på tillgänglighet hade funnits. I vissa fall kan de hinder mot tillgänglighet som finns undanröjas eller i alla fall reduceras med marginella kostnader. Ökad kunskap och medvetenhet om hur olika hinder kan verka utestängande kan vara väl så viktigt. Många sådana åtgärder är dessutom av det slaget att de egentligen inte skiljer sig från det som följer av allmän hänsyn, respekt och hjälpsamhet människor emellan.

Vilka kostnader som följer av förslaget beror även på ytterligare faktorer, t.ex. vilka kontakter en verksamhetsansvarig har med personer med funktionsnedsättning och vilken kunskap som finns om möjligheterna att på ett ändamålsenligt sätt skapa förutsättningar för tillgänglighet. En uppskattning av kostnaderna är inte möjlig att göra eftersom många faktorer påverkar vilka åtgärder som kan krävas.

Viss generell vägledning om sannolika konsekvenser av lagstiftning avseende bristande tillgänglighet som diskriminering kan hämtas från utvärderingar av liknande befintliga regler i andra länder. Det finns sådan lagstiftning i exempelvis Storbritannien, USA, Irland, Australien och Norge. Några av dessa länder har mer långtgående lagstiftning,

exempelvis tillgänglighetskrav vad gäller utemiljön. I Australien gjordes en utvärdering av lagens konsekvenser efter att den hade varit i kraft i tio år, som presenterades i rapporten *Review of the Disability Discrimination Act 1992* (report No 30, 2004). Av denna framgår att lagen hade bidragit till att utveckla samhället i en positiv riktning men att kostnader och nyttor är omöjliga att mäta med någon precision.

Att undantaget för företag med färre än tio anställda tas bort bedöms inte medföra någon risk för konkurrenssnedvridning eftersom förslaget innebär att alla företag oavsett storlek omfattas av förbudet. Vidare tas genom skälighetsbedömningen hänsyn till bl.a. ekonomiska förutsättningar för företaget eller andra förutsättningar av betydelse. Dessutom gäller redan i dag andra bestämmelser om tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning t.ex. i plan- och bygglagen för alla företag oavsett storlek.

Regeringens bedömning är att den samhällsekonomiska nyttan troligen överväger de samhällsekonomiska kostnaderna av förslaget.

6.3 Konsekvenser för staten, kommuner och landsting

Förslaget rör företag och bedöms inte ha någon direkt påverkan på staten, kommuner eller landsting. I den mån förslaget leder till ökad tillgänglighet kan dock detta ge positiva indirekta konsekvenser. Förslaget kan bidra till att inom området varor och tjänster uppfylla målen om en samhällsgemenskap med mångfald som grund, att samhället utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet och jämlikhet i levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning oavsett kön. Åtgärder som ökar tillgängligheten och användbarheten kan även medföra att behovet av, och därmed kostnaden för, stödinsatser minskar.

6.4 Konsekvenser för berörda företag

Företag som berörs

Förslaget omfattar företag som tillhandahåller varor och tjänster och som vid det senaste kalenderårsskiftet sysselsatte färre än tio arbetstagare, vilket innebär ett stort antal företag inom flera olika branscher. Förslaget kommer främst att beröra företag inom detaljhandel, hotell- och restaurangverksamhet och transporter.

Enligt SCB:s statistik för 2013 (prop. 2013/14:198) har 92 procent av företagen inom handel, 89 procent inom hotell och restaurang, 99 procent inom kulturen och 90 procent inom transport färre än tio anställda. Ett stort antal företag kommer att beröras av förslaget. Det finns drygt 800 000 företag inom området varor och tjänster som har en positiv omsättning. Långt ifrån alla dessa företag berörs dock av förbudet eftersom en stor andel inte har kontakt med enskilda kunder.

Inom detaljhandel kan ca 65 000 företag beröras. Åtgärderna som kan komma i fråga här är exempelvis enklare åtgärder för att öka framkomligheten i butiken, stöd att visa var i butiken en vara är placerad, assistans vid betalning och nedpackning av varor.

Inom restaurang, catering och barverksamhet är det ca 24 000 företag som berörs. Tillgänglighetsåtgärder som kan bli aktuella inom området är främst att ge information så som att läsa upp en meny eller informera om innehållet i en maträtt. Vidare kan det krävas att visa en person till ett bord eller till en toalett.

Transporter är vanligt förekommande exempel på tjänster. Inom landtransporter som omfattar järnväg för gods- och passagerartrafik, linjebustrafik, kollektivtrafik, taxi, åkerier, flyttfirmor och charterbussföretag är det drygt 20 000 företag som berörs. I fråga om transporter finns en tämligen omfattande EU-rättslig reglering om en passagerares rätt till assistans i vissa fall. Dessa regler bör vara starkt vägledande när det gäller åtgärder på området. Förslaget är inte avsett att medföra några skyldigheter utöver de som redan finns enligt andra föreskrifter. När det gäller den tekniska utformningen av transportfärdmedel kan dessa inte anses utgöra enkla åtgärder för tillgänglighet och bör därmed inte vara skäligen att kräva.

Inom området transporter utgör taxiverksamhet ca 7 000 företag. Åtgärder för tillgänglighet som kan komma i fråga för taxiföretag är företrädesvis att bistå med serviceåtgärder så som att öppna en bildörr, lyfta in väskor, bistå med stöd i att ta på ett bilbälte eller genomföra en kortbetalning.

Kostnader för företag

När regler införs som påverkar små företag ska beaktas att ett mindre företag i jämförelse med ett stort företag måste använda en proportionellt större del av sina resurser för att uppfylla administrativa åtaganden. Vidare är tidsåtgången för att hantera regler proportionellt större i små företag än i större företag. Det är svårt att kvantifiera och beräkna de kostnader som kan uppstå eftersom de beror på faktorer såsom förkunskap, kreativitet att lösa uppkomna situationer samt omfattning av kontakter med personer med olika funktionsnedsättningar. Skälighetsbedömningen innebär att åtgärderna som kan komma ifråga är av enkel karaktär. Till detta kommer att det inte har framkommit att förbudet har haft några betungande konsekvenser för de aktörer som idag omfattas. Det ska även beaktas att Myndigheten för delaktighet har ett uppdrag att i samarbete med DO att genomföra en kommunikationssatsning om bl.a. bristande tillgänglighet som en form av diskriminering (se nedan avsnitt 6.5 under rubriken Behov av informationsinsatser). De administrativa kostnader som kan uppstå kan främst förväntas uppstå initialt då rutiner och arbetssätt ses över i förhållande till förbudet.

Förekomsten av kostnader över tid beror till stor del på omfattningen av kontakter med kunder som har funktionsnedsättningar och förmågan att kunna erbjuda effektiva lösningar. Ett företag som ofta har kunder med funktionsnedsättning torde redan ha åtgärdat eventuella hinder för

att de personerna ska ha tillgång till en vara eller en tjänst. Det ligger då också i företagets intresse för att kunna sälja sin vara eller tjänst. Om ett företag sällan har kunder med funktionsnedsättning kan det dock krävas något mer i tidsåtgång för att en person med funktionsnedsättning ska få tillgång till en vara eller en tjänst.

Åtgärder i den fysiska miljön, exempelvis viss flyttning av varor för att öka framkomligheten, kan i förekommande fall innebära en något större tidsåtgång. Dessa åtgärder torde dock behöva vidtas i begränsad omfattning på grund av att skälighetsbedömningen begränsar vilka åtgärder som kan komma i fråga.

Aktörer som bedriver verksamheterna kan förväntas ha förkunskap om diskrimineringslagen och om tillgänglighet, eftersom privata småföretag som är arbetsgivare redan idag berörs av diskrimineringsförbudet som rör arbetslivet. Vidare finns lagstiftning med krav på tillgänglighet som träffar näringsidkare i bl.a. plan- och bygglagen. Små företag har goda förutsättningar att överblicka verksamheten, identifiera hur den kan beröras och se till att medarbetare har kunskap om förbudet. Det innebär att förslaget inte bör föranleda administrativa kostnader av betydelse.

En ytterligare anledning till att de administrativa kostnaderna kan bedömas bli försumbara är att de åtgärder som kan komma ifråga till stor del rymms inom näringsidkares intresse av att ge god service till sina kunder. Att exempelvis informera muntligt om en varas innehåll eller hålla upp en dörr upplevs sannolikt för de flesta verksamhetsansvariga som en service helt rimlig att erbjuda.

Sveriges advokatsamfund har påpekat att antalet anmälningar till DO med efterföljande tvister vid domstol troligen kommer att öka till följd av förslaget vilket riskerar ge enskilda näringsidkare höga rättegångskostnader. Av DO:s årsredovisning för 2015 framgår att DO:s tillsyn i sig gett resultat genom att tillsynsobjekten redan under utredningen gång börjat planera anpassningsåtgärder för ökad tillgänglighet. Vidare är enligt DO förbudet till sin natur sådant att tillsyn som inte är inriktad på processföring kan vara ett bättre verktyg för att åstadkomma en förändring. Regeringen bedömer mot den bakgrunden att de berörda företagens kostnader för domstolsprocesser kan förväntas bli begränsade.

Sammanfattningsvis kan konstateras att det inte är möjligt att kvantifiera de kostnader som kan uppstå till följd av förslaget. Regeringen bedömer dock att det är troligt att de åtgärder som kan komma ifråga bör kunna rymmas inom ordinarie verksamhet.

Andra kostnader och förändringar i verksamheten

Även konsekvenser avseende övriga kostnader och förändringar i verksamheten bedöms bli försumbara. Den verksamhetsansvariges förmåga att bära en eventuell kostnad för åtgärden utgör en särskilt viktig omständighet vid bedömningen av om en åtgärd är skäligen att kräva. Endast rimliga kostnader för anpassningsåtgärder som kan finansieras inom ramen för ordinarie verksamhet kan komma i fråga. Åtgärder som skulle få stora konsekvenser för verksamheten kan därmed inte krävas. Att åtgärderna som kan komma i fråga redan till stor del omhändertats

genom den service som företag generellt och i eget intresse ger sina kunder talar för att förändringarna kan väntas bli marginella.

Vidare är det av betydelse för verksamheten att det är tillhandahållandet av en vara eller en tjänst som är objektet för diskrimineringsförbudets tillämpning. Förbudet mot diskriminering kan därmed inte användas för att ställa krav på någon att tillhandahålla en viss vara eller en viss tjänst som annars inte skulle ha bjudits ut eller att anpassa det som erbjuds. Eftersom vissa verksamhetsutövare kan ha svårt att förutse behovet av en åtgärd kan vissa åtgärder komma i fråga endast om den verksamhetsansvarige underrättas om behovet en rimlig tid i förväg eller efter särskild överenskommelse om tid och sätt för utförande av en åtgärd. Detta torde medföra att den verksamhetsansvarige kan planera för och vidta åtgärden vid det tillfälle då den får som minst effekt för verksamheten.

Särskild hänsyn till mindre företag

Undantaget för mindre företag tillkom i syfte att säkerställa förutsättningarna för näringslivets utveckling. Till detta kom regeringens arbete med att förenkla för företag genom att minska deras administrativa bördor. Ett antal remissinstanser, såsom *Företagarna* och *Visita*, har anfört att dessa skäl alltså gör sig gällande. Det har inte framkommit att nuvarande lagstiftning har medfört några betungande konsekvenser för de företag som omfattas av förbudet. På grund av den skälighetsbedömning som ska göras bedömer regeringen att konsekvenserna för mindre företag inte heller kommer att bli betungande. I fråga om målsättningen att få fler och växande småföretag bör det vidare framhållas att kostnadsökningarna för ett nyetablerat företag i vissa fall kan förväntas bli mindre om hänsyn tas till behovet av tillgänglighet redan från början. Det bör också ligga i företagets intresse att ge god service till sina kunder för att kunna sälja sin vara eller tjänst. Regeringen bedömer därför att förslaget inte påverkar mindre företags utveckling negativt.

6.5 Övriga konsekvenser

Arbetsbelastningen för Diskrimineringsombudsmannen och domstolarna

Förslaget innebär att flera fall av diskriminering kan komma att prövas i domstol, något som kan öka kostnaderna för domstolsväsendet. Erfarenheterna från tidigare utvidgningar av diskrimineringslagen visar att en sådan ökning kan förväntas bli mycket marginell. På arbetslivets område har krav på skäliga stöd- och anpassningsåtgärder funnits sedan 1999 (prop. 1997/98:179) och på högskolans område sedan 2001 (prop. 2005/06:207). Förbuden har endast lett till ett fåtal ärenden i domstol. Förslaget är av mycket begränsad omfattning i relation till domstolarnas verksamhet som helhet. Det finns därför anledning att utgå från att

hanteringen av tillkommande mål med anledning av förslaget kan klaras inom ramen för de resurser som domstolarna har i dag.

Enskilda får genom förslaget möjlighet att föra talan om ersättning för diskriminering på grund av bristande tillgänglighet inom området varor och tjänster även gentemot företag med färre än tio anställda. Vissa intresseorganisationer och Diskrimineringsombudsmannen (DO) har talerätt i mål om diskriminering i form av bristande tillgänglighet. Om företag med mindre än tio anställda inkluderas kommer det sannolikt att medföra en ökning av antalet anmälningar till DO om sådan diskriminering. Som DO framhållit har dock den tidigare lagändringen om bristande tillgänglighet haft effekt främst genom att aktörer som har berörts av DO:s utredningar av anmälningar själva har valt att se över sina rutiner och genomföra åtgärder för att förbättra tillgängligheten. DO menar vidare att förbudet till sin natur är sådant att tillsyn som inte är inriktad på processföring kan vara ett bättre verktyg för att åstadkomma en förändring.

Erfarenheter från tidigare utvidgningar av skyddet mot diskriminering i Sverige och erfarenheter från andra länder som infört liknande lagstiftning har visat att ökning av antalet anmälningar ofta kommer initialt för att sedan plana ut. Med tanke på det och med hänsyn till att DO redan prövar frågor av motsvarande slag bedömer regeringen att de tillkommande ärendena inte kan förväntas medföra annat än begränsade merkostnader för DO. Kostnaderna bedöms rymmas inom befintliga anslagsramar.

Behov av informationsinsatser

Regeringen beslutade 2015 om ett uppdrag till Myndigheten för delaktighet att i samarbete med DO genomföra en kommunikationssatsning om rättigheter för personer med funktionsnedsättning under åren 2016–2017 (S2015/2415/FST). I uppdraget ingår att aktivt sprida kunskap om bestämmelserna om bristande tillgänglighet. Genom detta kan företagen få information om lagstiftningen och det ökar förutsättningarna för att skäligen åtgärder vidtas för att undanröja hinder. Därutöver förväntas aktörer som bedriver berörda verksamheter ha förkunskap om diskrimineringslagen och bristande tillgänglighet eftersom små företag som är arbetsgivare redan idag berörs av diskrimineringsförbuden som rör arbetslivet.

Konsekvenser för organisationer

Förslaget leder inte till några konsekvenser för organisationer.

Konsekvenser för miljön

De tillgänglighetsåtgärder som kan krävas för att diskriminering inte ska anses föreligga är av enkel beskaffenhet. Förslaget bedöms därför inte komma att få några miljökonsekvenser.

Konsekvenser för jämställdhet

Antalet kvinnor med funktionsnedsättning i arbetsför ålder (16–64 år) är större än antalet män med funktionsnedsättning i samma ålder. Kvinnor har någon form av funktionsnedsättning i större utsträckning än män. Förslaget kan på så sätt gynna kvinnor i något större utsträckning än män. Förslaget bedöms dock inte påverka jämställdheten mellan kvinnor och män.

7 Författningskommentar

2 kap.

12 c §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.2.

Ändringen innebär att undantaget från förbudet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet vid tillhandahållande av varor och tjänster för företag som vid det senaste kalenderårsskiftet sysselsatte färre än tio arbetstagare i nuvarande punkten 3 tas bort. Det innebär att dessa företag kommer att omfattas av förbudet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet i 12 §. För att förbudet ska vara tillämpligt ska förutsättningarna i 1 kap. 4 § 3 vara uppfyllda. De åtgärder för tillgänglighet som krävs är de som är skäligen utifrån krav på tillgänglighet i lag och annan författning och med hänsyn till de ekonomiska och praktiska förutsättningarna, varaktigheten och omfattningen av förhållandet eller kontakten mellan verksamhetsutövaren och den enskilde samt andra omständigheter av betydelse. Den närmare innebörden av denna skälighetsbedömning utvecklas i prop. 2013/14:198 s. 127 f.

Sammanfattning av promemorian Utvidgat skydd mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet (Ds 2016:26)

I promemorian föreslås att undantaget från diskrimineringsförbudet om bristande tillgänglighet som idag finns för företag som vid det senaste kalenderårsskiftet sysselsatte färre än tio arbetstagare inom området varor och tjänster ska tas bort. Det innebär att sådana företag, om de i sin näringsverksamhet tillhandahåller varor och tjänster till allmänheten, kommer att omfattas av förbudet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet.

Lagförslaget i promemorian

Förslag till lag om ändring i
diskrimineringslagen (2008:567)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 12 c § diskrimineringslagen (2008:567) ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***2 kap.**12 c §²

Förbudet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet i 12 § första stycket 1 gäller inte

1. i fråga om bostäder,
2. för privatpersoner,
3. för företag som vid det senaste kalenderårsskiftet sysselsatte färre än tio arbetstagare, och
4. om det i fråga om tillhandahållande av varor och tjänster krävs åtgärder i fråga om fastigheter och byggnadsverk som går utöver de krav på tillgänglighet och användbarhet som har ställts i bygglov eller startbesked för den aktuella fastigheten eller byggnadsverket enligt plan- och bygglagen (2010:900) eller äldre motsvarande bestämmelser och enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa bestämmelser.

Förbudet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet i 12 § första stycket 1 gäller inte

1. i fråga om bostäder,
2. för privatpersoner, och
3. om det i fråga om tillhandahållande av varor och tjänster krävs åtgärder i fråga om fastigheter och byggnadsverk som går utöver de krav på tillgänglighet och användbarhet som har ställts i bygglov eller startbesked för den aktuella fastigheten eller byggnadsverket enligt plan- och bygglagen (2010:900) eller äldre motsvarande bestämmelser och enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2017.

² Senaste lydelse 2014:958.

Yttrande över promemorian har lämnats av Riksdagens ombudsmän (JO), Justitiekanslern, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Myndigheten för delaktighet, Barnombudsmannen, Statskontoret, Konsumentverket, Trafikverket, Transportstyrelsen, Regelrådet, Tillväxtverket, Boverket, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor, Myndigheten för tillgängliga medier, Myndigheten för press, radio och tv, Diskrimineringsombudsmannen, Nämnden mot diskriminering, Sveriges Advokatsamfund, Företagarna, Svensk Handel, Svenskt Näringsliv, Kyrkans Akademikerförbund, Afasiförbundet, Astma- och allergiförbundet, Autism- och Aspergerförbundet, DHR – Förbundet för ett samhälle utan rörelsehinder, Elöverkänsligas riksförbund, För delaktighet och jämlikhet, Förbundet Sveriges Dövblinda, Handikappförbunden, Hörselskadades riksförbund, Lika Unika, Nationell Samverkan för Psykisk hälsa, Neuroförbundet, Näringslivets Regelnämnd, Personskadeförbundet, Regelrådet, Riksförbundet för döva, hörselskadade barn och barn med språkstörning, Riksorganisationen Sveriges Antidiskrimineringsbyråer, Riksorganisationen Unga Reumatiker, Riksorganisationen Unga synskadade, Småföretagarnas Riksförbund, Spin-off, STIL – Stiftarna av Independent Living i Sverige, Svenska Avdelningen av Internationella Juristkommissionen, Svenska Färdtjänstföreningen, Svenska Service- och Signalhundsförbundet, Sveriges Arbetsterapeuter, Sveriges Konsumenter, Sveriges Ledhundsförare, Synskadades Riksförbund och Visita.

Följande remissinstanser har beretts tillfälle att yttra sig men har förklarat sig avstå eller inte kommit in med något yttrande. Riksrevisionen, Arbetsgivarverket, Post- och Telestyrelsen, Sveriges Kommuner och Landsting, Landsorganisationen i Sverige, Sveriges Akademikers Centralorganisation, Tjänstemännens centralorganisation, Dyslexiförbundet, Folkbildningsrådet, Forum – Kvinnor och Funktionshinder, Förbundet Unga Rörelsehindrade, Föreningen för utvecklingsstörda barn, ungdomar och vuxna, Hjärnskadeförbundet Hjärnkraft, Nätverket Unga för Tillgänglighet, Parkinsonförbundet, Riksförbundet för Social och Mental hälsa, Riksförbundet Vuxenutbildning i samverkan, Svenska CP-föreningen, Svenska Taxiförbundet, Svensk Kollektivtrafik, Sverigefinska Synskadeförbundet, Sveriges Dövas Riksförbund och Transportföretagen.